

**Тополянська Вероніка Сергіївна**

здобувач вищої освіти факультету суспільних наук  
*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна*

**Науковий керівник: Рюль Вікторія Олександрівна**

канд. соціол. наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи  
*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна*

## **ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ**

Сьогодні неможливо уявити суспільство без використання інформаційних систем. Цифрові технології перестали бути просто інструментом зв'язку, перетворившись на повноцінний простір для формування ідентичності та засвоєння соціальних норм та ролей людей.

Загалом процес соціалізації особи продовжується усе її життя, проте найважливіші аспекти закладаються з раннього дитинства. Саме тому швидка цифровізації суспільства має один з ключових впливів на формування соціальних навичок у дітей та молоді.

Віртуальний світ дозволяє людям випробовувати різні соціальні ролі, взаємодіяти з іншими без обмежень реального світу [1]. Через програми та сервіси діти можуть дізнатися про відповідальність, етичні та моральні зобов'язання, різні норми, яким слідує суспільство. Вони створюють майданчики для вільного самовираження створення «клубів за інтересами», де кожен може висловити свою думку та бачення, отримати підтримку чи додаткові знання від інших, та вчитися комікувати самостійно, вибираючи те, що їм справді цікаво. Саме через такі взаємини у дітей та підлітків розвивається соціалізація, формується уміння пристосовуватися до різних людей та умов, уявлення про соціальні норми та закони.

Цифрові технології розширюють коло соціальної обізнаності. Через різні ресурси молоді стає набагато простіше знайти нових знайомих та друзів. Такі можливості дозволяють виявити людей з більш унікальними інтересами, що було б неможливо в межах одного класу чи двору.

Різні сервіси надають можливість комікувати з людьми з інших країн, відповідно дізнаватися про світ та його різноманітність від носіїв цієї культури. Саме це розвиває соціальні зв'язки та допомагає адаптуватися до спілкування з незнайомими людьми. Нові технології створюють інформаційне поле, де навіть особи, які розмовляють різними мовами можуть вільно комікувати, та ділитися інформацією, власним досвідом, розповідати про

норми та цінності своєї країни. Інформаційні технології дають можливість швидко знайти необхідну інформацію.

Сьогодні існують безліч інформаційних та пошукових систем, які надають доступ до величезної кількості даних. Це спрощує пошук необхідних матеріалів, адже не потрібно перечитувати безліч книг, з обширним аналізом теми, а формується просто короткий опис необхідної інформації. Проте саме ці ж системи і зменшують навички соціалізації дітей. Так, звичайно, вони можуть обмінюватися тією формацією з іншими, і відповідно розвивати свої комунікативні здібності, проте цей швидкий аналіз інформації робить їх розмови не настільки глибокими, а сфокусованими тільки на загальних аспектах.

Наразі наявна одна найважливіша проблема – це надто швидке залучення дітей до інформаційного простору. В малому, дошкільному віці вони не в змозі повністю коректно аналізувати ситуації, а відповідно їхні висновки щодо розуміння взаємовідносин людей можуть бути не зовсім коректними, що в подальшому приводить до проблем пов'язаних з комунікацією з іншими. Ця група є найбільш вразливою до сприйняття різної інформації, адже вони знаходяться у процесі первинної соціалізації, і реалії соціальної взаємодії в інтернеті для них можуть бути дуже агресивними. Саме тому у такому віці найважливішими повинні бути не цифрові пристрої, а живе спілкування з свідомими особами, для перейняття норм, правил поведінки у суспільстві та взаємодії з іншими.

Для більш дорослих, учнів молодшої та середньої школи, за наявності нормального виховання вдома, інтеграція інформаційних пристроїв для навчання та досвіду спілкування стають дедалі важливішими. У процесі розвитку вони можуть використовувати ці засоби для проявлення себе, вираженням своєї уяви, адаптація до спілкування онлайн та дослідження різних взаємозалежностей.

Хоча більшість дітей мають доступ до гаджетів, вони не можуть бути єдиним засобом їхнього навчання чи розваг, заспокоєння тощо [2]. Ці засоби мають на меті допомогти розвивати відповідні соціальні навички та адаптуватися до навколишньої взаємодії, проте не мають повністю замінити її. Як і в будь якому віці, ці технології потребують розумного використання, а відповідно навчають осіб бути відповідальнішими та уважніше ставитися до почуттів інших та в загальному більш етично ставитися до відповідної взаємодії.

Багато ресурсів допомагають розвивати адаптивні навички, формують розуміння дисципліни через комунікацію в ігровій формі, що допомагає

пізнавати світ та вчать будувати взаємовідносини з новими людьми. Саме такий підхід допомагає дітям коректно знаходити своє коло спілкування та розвивати навички співіснування з іншими.

Для учнів старшої школи та у подальшому перехідному віці цифрові ресурси мають найбільшу значущість. Наразі, у суспільстві, де всі використовують мережу інтернет для висловлення своїх думок, їм надзвичайно важливо бути інтегрованими в цю сферу. В першу чергу інформаційні технології покращують розуміння стандартів соціальної поведінки та адаптації до різних обставин, де особи повинні вчитися поводити себе належним чином. Наявні численні технології, які домагають сформувати соціальну свідомість людей, і в такому молодому віці важливо навчитися правильно аналізувати ці дані та робити відповідні висновки. Цифрові технології допомагають підвищувати обізнаність в різних культурних, соціологічних, політологічних, та інших цікавих для підлітків питань.

Не можна забувати і про соціальні мережі, які також слугують платформою для самовираження особистостей, а також ще одним з засобів соціалізації. Хоча більшість з них мають відповідні вікові обмеження, це не повністю закриває доступ до них. Цифрове портфоліо (профіль користувачів) надзвичайно сильно впливає на формування думок про суспільство загалом. Зазвичай діти, які бачать «ідеальні» фото та дописи інших користувачів теж хочуть наслідувати їх, проте за часту через недостатню обізнаність про створення таких постів стають залежними від цих публікацій. Вони прагнуть імітувати так звані стандарти, живучи у гонці за ідеальною картинкою, навіть не помічаючи наскільки сильно це впливає на їх психологічне здоров'я. Це є ще одним з не зовсім ідеальних прикладів швидкого поширення інформаційних технологій серед молоді.

З великим розвитком сучасних онлайн ресурсів у дітей та підлітків послаблюється розуміння невербальної комунікації. За можливості вони контактують онлайн, без емоційної взаємодії та психологічної зануреності в діалог та розмову загалом. Їм стає складніше зрозуміти мінімальні зміни у тембрі, тону, та інтонації, а відповідно проаналізувати стан людини поряд. Саме це може мати негативні наслідки для соціалізації в загальному. Вона відбувається у форматі онлайн, проте її важливість залишається у реальному житті.

Сьогодні не можливо усю комунікацію замінити виключно онлайн спілкуванням. Саме через це батькам необхідно пояснювати дітям та підліткам, що живі зустрічі та реальна комунікація є невід'ємними частинами їхнього життя, і без цього не можливо співіснувати з іншими. Батьки повинні

навчати правильної поведінки як і в інформаційному просторі в інтернеті, так і в реальному житті.

**Список використаних джерел:**

---

1. Гречановська О.В., Мегем О.М., Потапюк Л.М. Вплив соціальних мереж на психологічний стан та самооцінку української молоді. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. Т. 34 (73). № 4, 2023. С. 60–66
2. Грекова, А. В., Литвиненко, О. Д., Рудінська, О. В., Князькова, В. Я. Вплив цифрового стилю життя на соціально-психологічну адаптацію молоді. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. № 1, 2025. С. 6–11.